

CERAMICA SLAVĂ DIN AȘEZĂRILE FEUDALISMULUI TIMPURIU SITUATE ÎN PARTEA DE SUD-EST A JUDEȚULUI VASLUI

Marin Rotaru

Cercetările arheologice din perioada anilor 1994-2004 au dus la descoperirea unor antichități deosebit de importante pentru perioada secolelor VI-VIII d. Chr., când pe teritoriul Moldovei slavii au lăsat urme în cultura populației arhaice românești. Este vorba despre o locuință descoperită la Fedești (Șuletea) și de o alta la Sărățeni (Murgeni), în care s-a găsit ceramică slavă.

La Fedești¹¹⁸, în zona vestică a satului, lângă cimitirul satului, la intersecția drumurilor din fața clopotniței, au apărut la nivelul de călcare a solului câteva oale, după o ploaie căzută în toamna anului 2004. Două oale au fost scoase întregi¹¹⁹ (fig. 1/1-2), iar două au fost întregite (fig. 2/1-2), rămânând incomplete trei vase, de la care s-au păstrat doar fundurile (fig. 3/1-2; 4/2).

După verificarea locului unde a apărut ceramica, am ajuns la concluzia că vasele proveneau dintr-o locuință, din care s-a păstrat doar partea de nord-est. Celelalte părți ale locuinței s-au distrus complet din cauza drumului ce trece prin apropiere și de la o lutărie săpată în apropiere. Adâncimea la care s-au găsit vasele nu depășea 30-40 cm. Pământul din locuință avea multă cenușă și pietre. Multe fragmente ceramice de la vasele care nu s-au păstrat s-au risipit¹²⁰.

Toate vasele sunt lucrate cu mâna dintr-o pastă în compoziția căreia s-au introdus cioburi pisate și microprundișuri. Arderea este incompletă și neuniformă. Suprafețele vaselor au culoarea brun-roșcată, cu pete cenușii, iar miezul negricios. Au fost modelate neîngrijit, fără simetria formei. În interior sunt netezite cu degetele iar la exterior cu spatula de lemn și podul palmei.

Vasele de la Fedești se pot grupa în două categorii: oale borcan de formă bitronconică, cu buza trasă în interior și ușor rotunjită, fundul drept, îngroșat și oale bitronconice cu buza ușor subțiată, scurtă și arcuită, fundul drept și corpul îngroșat.

Din prima categorie prezentăm o oală-borcan de formă bitronconică, lucrată cu mâna dintr-o pastă cu cioburi pisate în compoziție, gura largă, buza tăiată drept și trasă în interior, fundul îngust și drept, de culoare brun-cenușie (fig. 1/1). Vasul are pereții cu denivelări la exterior iar la interior poartă urmele degetelor imprimate în pasta moale și pete negre de ardere suplimentară. Dimensiuni: înălțimea 0,210 m,

¹¹⁸ Bucur Mitrea, Constantin Buzdugan, Marin Rotaru, Vasile Apostol, *Tezaurul de monede bizantine de la Fedești-Vaslui*, AMM, III-IV, 1981-1982, p. 45-55; Marin Rotaru, Vasile Apostol, *Sceptrul de piatră de la Fedești*, Elanul, 11, 2001.

¹¹⁹ Mulțumim pe această cale învățătorului Vasile Apostol care ne-a pus la dispoziție materialul descoperit.

¹²⁰ Multe fragmente ceramice au fost cărate de apa ploilor care a săpat drumul până la pământul virgin.

diametrul gurii 0,170 m, diametrul în zona bitronconică 0,190 m, diametrul fundului 0,130 m.

Oala are pe o parte un chip uman. Gura și ochii sunt niște alveolări realizate în pasta moale. Are forma unui butoi¹²¹

A doua oală (fig. 2/1) are forma bitronconică, mai mult largă decât înaltă, gura foarte largă și dreaptă. Este lucrată cu mâna, pereții sunt groși cu denivelări, fundul drept, culoarea brun-cenușie. Dimensiuni: diametrul gurii 0,230 m, diametrul în zona bitronconică 0,245 m, diametrul fundului 0,145 m și înălțimea 0,190 m.

Tot din această categorie face parte și vasul-borcan (fig. 2/2) de mici dimensiuni (înălțimea 0,115m, diametrul gurii 0,102, diametrul fundului 0,080m), formă bitronconică, cu buza ușor arcuită, fundul alveolat și urme de arderi suplimentare.

Vasele prezentate mai sus își găsesc analogii în descoperirile de la Sărata Monteoru¹²², Suceava-Șipot¹²³, Borșeni-Neamț¹²⁴, Davideni¹²⁵, din secolele VI-VII d. Hr., caracteristice grupului cultural slav Korceak-Jitomir¹²⁶.

Din a doua categorie prezentăm oala bitronconică lucrată cu mâna, de culoare brun-roșcată, cu gura largă, buza subțiată, scurtă și arcuită, fundul îngroșat și drept (fig. 1/2). Oala, mai mult pântecănoasă decât înaltă, are pete cenușii și negre provenite de la arderi secundare. Vasul are înălțimea de 0,185 m, diametrul gurii 0,214 m, diametrul în zona bitronconică 0,240 m și diametrul fundului 0,140 m. Este lucrat îngrijit dintr-o pastă de bună calitate. Vase asemănătoare s-au descoperit la Pojorâni-Vaslui¹²⁷ și Adjutul Vechi¹²⁸ din secolele VII-VIII, de origine slavă, de tipul Romen-Borșevo¹²⁹

Primul fund de oală-borcan (fig. 3/1) are diametrul de 0,180 m, cel mai mare din grupul de vase descoperite la Fedești și singurul cu fund inelar. Exemple asemănătoare s-au descoperit la Borșeni-Neamț¹³⁰

Al doilea fund de oală (fig. 3/2) este drept, are urme de netezire cu lopățica și diametrul de 0,110 m.

¹²¹ Ioan Mitrea, *Așezarea din secolele V-VII de la Davideni, județul Neamț*, MemAnt, XIX, 1994, p. 279-332.

¹²² Ion Nestor, Eugenia Zaharia, *Săpăturile de la Sărata Monteoru*, MCA, VII, p. 508-514, fig. 1/1.

¹²³ Dan Gh. Teodor, *Teritoriul est-carpatic în veacurile V-XI e.n.*, Iași, 1978, p. 182, fig. 23/6.

¹²⁴ Ioan Mitrea, Gheorghe Dumitroaia, Elena Ciubotaru, *Cercetările arheologice de la Borșeni-Neamț*, MemAnt, XXI, p. 131-193.

¹²⁵ Ioan Mitrea, *op. cit.*

¹²⁶ I. P. Rusanova, *O kerumike rannesrednevekovyck pamjatnikov verchnego I srednego Podneprov'ja*, Slav 'jan i Rusi, Moscova, 1968, p. 143-150.

¹²⁷ Ghenuță Coman, *Evoluția culturii materiale din Moldova de sud în lumina cercetărilor arheologice cu privire la secolele V-VIII*, MemAnt, III, 1971, p. 479-497, fig. 4/4.

¹²⁸ *Ibidem*, fig. 1/3.

¹²⁹ M. Petrescu-Dâmbovița, *Rezultatele ultimelor cercetări ale arheologilor sovietici cu privire la așezările de tip Roman-Borșevo și importanța lor pentru arheologia R.P.R.*, SCIV, V, 1954, 3-4, p. 568-580.

¹³⁰ Ioan Mitrea și colab., *op. cit.*, fig. 34/8.

Cel de-al doilea fund de oală este alveolat și are diametrul de 0,122 m (fig. 4/2).

La Sărățeni, în anul 1994, într-o așezare cunoscută ¹³¹, pe malul stâng la râpei ce trece pe lângă școală, s-a descoperit un vas (fig. 4/1) și mai multe fragmente ceramice din care s-a întregit un altul (fig. 5/2) și s-a restaurat 2/3 din partea superioară a unui alt vas (fig. 5/1) ¹³².

Și vasele de la Sărățeni se împart în două mari categorii. Din prima categorie prezentăm o oală-borcan de formă bitronconică cu corpul alungit, lucrată cu mâna destul de îngrijit, de culoare cărămizie, cu nisip și cioburi pisate în compoziție, în formă de butoi, cu fundul îngroșat și buza puțin subțiată (fig. 1/4). Dimensiuni: diametrul gurii 0,170 m, diametrul fundului 0,135 m, diametrul în zona bitronconică 0,210 m și înălțimea de 0,260 m.

Al doilea vas este asemănător ca formă cu primul, dar mai neglijent realizat, cu incizii rămase de la netezire (fig. 5/1).

Cele două vase își găsesc analogii în descoperirile de la Suceava-Șipot ¹³³, Sărata Monteoru ¹³⁴, Borșeni-Neamț ¹³⁵, Davideni ¹³⁶, dar și la Fedești (fig. 1/1) și sunt caracteristice grupului ceramic Korceak-Jitomir ¹³⁷.

Din a doua categorie face parte un vas lucrat cu mâna, de formă bitronconică, de culoare cărămizie, cu fundul îngroșat și gura largă (0,145 m), cu înălțimea de 0,100 m și diametrul fundului de 0,110 m (fig. 5/2). Buza vasului este puțin răsfrântă, iar umerii sunt bine conturați din cauza bitronconismului accentuat. Acest tip de vas este foarte puțin răspândit, fiind cunoscut în așezările de la Băiceni-Iași, Pojorâni-Vaslui ¹³⁸ și foarte asemănător cu vasul descoperit la Fedești (fig. 1/2). Este îngrijit lucrat dintr-o pastă de bună calitate. După caracteristici se încadrează grupului slav Roman-Borșevo ¹³⁹.

Chipul uman de pe vasul de la Fedești nu este un simplu ornament, așa cum nu este nici scena de vânătoare de pe fragmentul de vas de la Pojorâni-Vaslui ¹⁴⁰, realizat prin împunsături. Trăsăturile chipului sunt triste. Ochii sunt deasupra liniei care marchează bitronconismul, zonă bine delimitată care înconjoară vasul ca un brâu pe toată circumferința, iar gura este la jumătate inferioară a vasului. Privit din profil, chipul se completează cu nasul marcat de bitronconismul vasului.

¹³¹ Ghenuță Coman, *Statornicie, continuitate. Repertoriul arheologic al județului Vaslui*, București, 1980, p. 190, XLV.48.

¹³² Marin Rotaru, Florin Varvara, *Ceramica prefeudală de la Sărățeni*, Elanul, 34, 2004.

¹³³ Dan GH. Teodor, *Descoperirile arheologice de la Suceava-Șipot*, Materiale, IX, 1970, p. 375-382.

¹³⁴ Ion Nestor, Eugenia Zaharia, *op. cit.*

¹³⁵ Ioan Mitrea și colab., p. 131-139.

¹³⁶ Ioan Mitrea, *op. cit.*

¹³⁷ I. P. Rusanova, *op. cit.*

¹³⁸ Dan GH. Teodor, *Teritoriul est-carpatic ...*, fig. 51/6, p. 81.

¹³⁹ M. Petrescu Dâmbovița, *op. cit.*

¹⁴⁰ Ghenuță Coman, *Cercetări arheologice în sudul Moldovei cu privire la secolele V-XI*, SCIV, 20, 1969, 2, p. 287-314, fig. 4/1.

Asemenea intervenții pe suprafața vaselor sunt rare și pot avea o semnificație magico-religioasă.

În cadrul secolelor VI-VIII grupurile răzlețe de slavi, care s-au stabilit în aceste locuri alături de populația arhaică românească, au fost asimilate până la sfârșitul secolului al VIII-lea. Arhitectura vaselor produse de ei va evolua ca urmare a contactelor și traiului în comun alături de populația autohtonă¹⁴¹

SUMMARY

In the habitations of early Feudalism of Fetești (Suletea) and Sărățeni (Murgeni), Vaslui County, was discovered Slavic ceramic. At Fetești in a house have been saved two complete pots (fig. 1/1-2), remaining three pots uncompleted from which were kept the bottoms (fig. 3/1-2; 4/2).

At Sărățeni was discovered a pot (fig. 4/1) and from ceramics pieces completed another (fig. 5/1).

The ceramic is hand worked from a dough in which was introduced grinded crocks and micro-pebble.

The ceramics belongs to the VI-VIII century after Christ, and it is characteristic to the slavic cultural groups of Korceak-Jitemir and Remen-Borșcve.

¹⁴¹ Dan Gh. Teodor, *op. cit.*, p. 33.

ANEXE

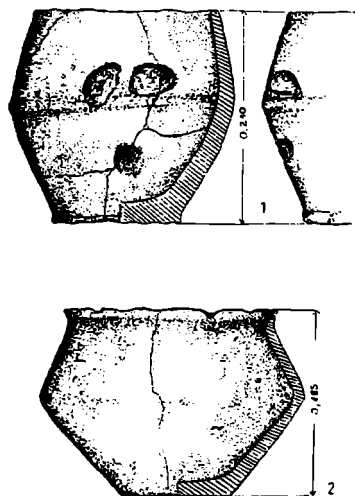

Fig. 1. Ceramică slavă descoperită la Fedești – Șuletea.

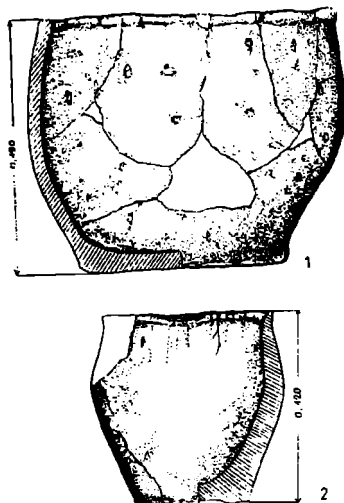

Fig. 2. Ceramică slavă descoperită la Fedești – Șuletea.

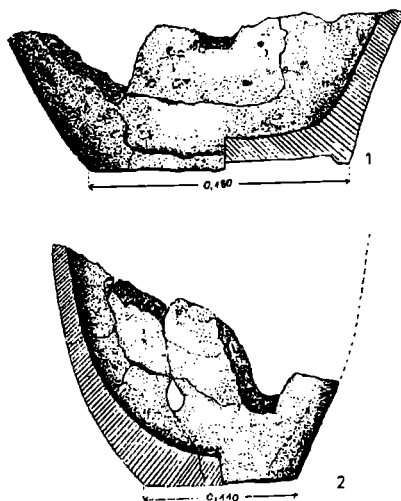

Fig. 3. Ceramică slavă descoperită la Fedești – Șuletea.

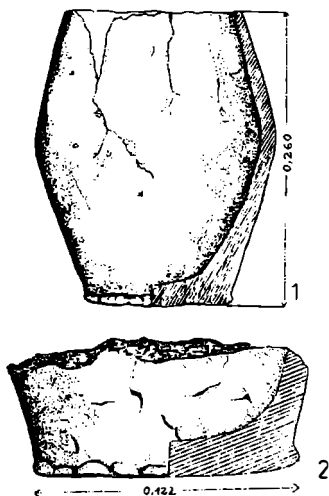

Fig. 4. Ceramică slavă: 1. Sărțeni (Murgeni); 2. Fedești – Șuletea.

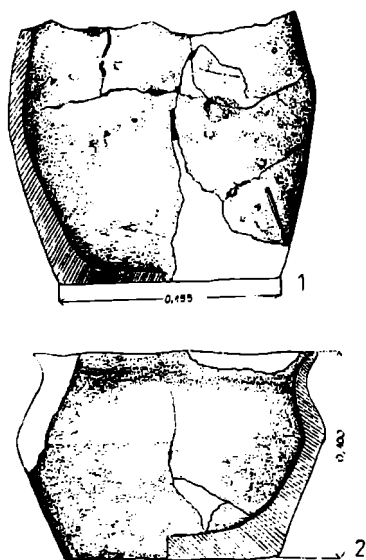

Fig. 5. Ceramică slavă descoperită la Sărățeni (Murgeni).